

FARBOWAĆ (68) *vb impf*

Oba a jasne; o prawdopodobnie jasne (tak w -ować).

inf farbować (12). ◇ *praes 1 sg* farbuję (14). ◇ *3 sg* farbuje (11). ◇ *3 pl* farbują (23). ◇ *praet 3 sg m* farbował (1). ◇ *fut 3 sg n* będzie farbowało (1). ◇ *imp 2 sg* farbuj (1). ◇ *3 sg* niech farbuje (1). ◇ *con 3 pl m pers by* farbowali (1). ◇ *impers praet* farbowano (1). ◇ *part praes act* farbując (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

Barwić, zabarwiać, nadawać kolor, pokrywać farbą; colorare Mącz, Calag, Calep, Cn; inficere, tingere Mącz, Calep, Cn; fucare Calep, Cn (67) : Inficio, Maczam/ Fárbuyę/ Pograżam. Mącz 115b; Tingo [...] Wmaczam/ wnarzam w farbę kładę/ Fárbuyę. Mącz 456b, 60b, 456b; Coloro – Farbię. Calep 217b, 533a, 1070a.

a. Barwić tkaninę (przez zanurzenie) (26) :

farbować co (14): FalZioł I 108c, 139b; RejWiz 46v; BielKron 276; Flammearius [...], Który czyni/ przedáye álbo fárbuye tákowe rąbeczki Mącz 129d; officina purpuraria Wárftat/ gdzie fzarłaty fárbuyą. Mącz 332b; Tingere lanam, Wełnę fárbować Mącz 456b, 23b, 175a, 190d, 212d, 359a; Calep 209b, 231a.

farbować czym [w tym: co czym (10)] (15): tymi ziaruki [!] w Iłpanijey fukna farbuią FalZioł I 108c, I 139b; RejWiz 46v; Purpurá ielt rybá/ ktora czałze nofi ná łobie/ łniey łok biorą ktorym drogie łzáty fáruią. BielKron 267; Hyacinthus [...] Hyácinkt/ Szarłatny/fiołkowy kwiát ktorym fárbuyą. Mącz 159d; Isatis [...] Sznido [!] ktorym táyłtki w Ruśy y w litwie fárbuyą. Mącz 175a; Libadium, [...] Strzałki podobno ktoremi fárbuyą fukno. Mącz 190d, 23b, 212d, 222c, 230a, 359a, 456b; Coccum – Ziarnoktorim fzarłat farbuią. Calep 209b; Conchyle – Morski łzlimák ktorim purpure farbuią. Calep 231a.

W połączeniu z przysłówkiem oznaczającym kolor (7): Nigro [...] Fárbuyę czarno/ czinię czarno. Mącz 247a; Rubia [...] Ziele/ ktorym czerwono fárbuyą/ ták wełnę yáko y skóry/ łtrzałki. Mącz 359a; Rufo [...] Zółto fárbuyę/ liłowáto czinię Mącz 360a, 247a [2 r.], 359a; Rufo – Ryłfawo farbuię. Calep 931a.

Zwrot: »farbować [jakąś] farbą [= na jakiś kolor]« [szyk zmienny] (4): VRzet ielt ziele ktorym fukna farbuią błękitną farbą FalZioł I 139b; Tingere conchylio – Fiołkobronátną fárba fárbować. Mącz 456b, 222c, 230a.

Przen: Omawiać, przedstawiać [kogo, co czym] (2) : tego przypadku nie trzeba długo łłowy fárbować/ dobrze łie łámá tá rzecz záfárbowáła RejZwierc 72; Oto/ mowie powtore/ puściwłzy I. M. bełtyą ná łtronę/ ná łnłze fárbicłki/ ktorymi łobie łnie y brácią łoię fáruię łdpowiedáć y łpráwę teł o łobie dáwać będe. CzechEp 54.

b. Barwić, malować, pokrywać farbą w celu upiększenia (17) : Ferben. Kraśycł/ et fárbowáć. Colorare. Calag 191b.

farbować co (7): ług w ktorymby wrzáło to ziele/ farbuie włófy FalZioł I 121d; IEden brode fárbowáł RejZwierc 2v; gdzie wierney łzczyrości á práwey miłóści nie będzie/ tedy ty łne przypadki łą práwie iáko czyrwony łgon u złey łzkápy. Bo fárbuy ło ty iáko łcełł umáłuy ło iáko łcełł/ gdzie cnoty nie máłł/ przedłię łzkápá łzkápą. RejZwierc 90. Cf farbować co czym, Zwrot.

farbować co czym (1): [ludzie jednego wyspu] brwi nád oczymá fárbią rozmáitemi fárbami BielKron 452v.

Zwrot: »farbować [co] sobie« (3): niektore białe głowy fárbią ie [brwi] łobie aby łie vkażały tim łtroynieyŁze GlabGad N4v; Tátárki fárbią łobie paznokćie czarne v rąk/ zda łie im ták cudniey BielKron 430v; Górndworz K2v.

W przen [co] (2) : o Sálomonie włpominác raczy/ powiedáiąc o piękności kwiatkow łthworzenia łwego/ iáko ie on fárbuie á przyodzyewa/ iż y Sálomon nie bywał ták vbrány w máiełtacie łwym. RejPos 162.

farbować czym (1): RejPos 316v cf Szereg.

Szereg: »chędożyć i farbować« (1): [Bóg] kwiathki wilgotnościami ich przyrodzonemi chędoży y fárbuie dziwnemi przypráwami ich. RejPos 316v.

Przen (7) :

a) Zdobić, stanowić dodatkową zaletę, nadawać piękną formę (6) :

farbować kogo (1): Niech fárbuie kaźdego s przyrodzeniem cnotá Bo odmieniác vrodę łzpetna to robotá. RejZwierz 2v.

farbować co (5): Coż po prokuratorzech/ co łłowá fárbią/ Lepiey co máło mowiac/ prawdá pocukruia. RejZwierz 70v; Ale co myłł włpaniá fárbuie/ tám iuż nie ledá Cynobru potrzebá/ bo tám trzebá rozlicznych farb/ iákoby oná myłł [...] pięknie ná włzem ozdobioná á záfárbowaná byłá. RejZwierz 22, 141v, 256. Cf farbować co czym.

farbować co czym (2): RejZwierz 256; Nadobnie/ gdy łye człowiek łtátecznie łpráwuie: Lecz y to pięknie/ zártem gdy łtátek fárbuie. PudłFr 10.

Szereg: »farbować a cukrować« [szyk 1 : 1] (2): [Pan Bóg] nam wołá łwą nadobnemi łłowy cukrowác á fárbowác raczy/ [...] powiádáiać nam o zakonie łwoim łwięty m iáko iełt wdzięczny/ iáko iełt leguczki RejZwierz 256, 141v.

b) Okazywać, świadczyć o czymś pozytywnym [czym, ze zdaniem dopełnieniowym] (1) : Co y ten młody Stáchnik/ ich potomek włafny/ Pięknie cnotá fárbuie/ iż to był dom zacny. RejZwierz 81v.

c. Zabarwiać, zostawiać barwny ślad, plamę [co] (3) : Gdy ie [żyleczki korzenia] z żuiełz á potrzebł po papierze/ iełtli będzie farbował papier/ tedy to iełt dobre Reubarbarum FalZioł III 5a, III 5a, 34c.

farbować czym (1): Srebro im będzie naiałfnieyŁze prziciłfnione ku ciału, fárbuie nieiaká czarnościa ciało FalZioł III 34c.

d. Zabarwiać, nadawać kolor, barwę [co czym] (1) : czerwone wino będzie cudne/ iedno to vmieć czyniĆ: á miánowicie/ przyłmáżywłzy iágod bżowych vłtałych: czym teraz máłmázyá żydowie Tureccy fárbią. GostGosp 132.

e. Zabarwiać, pokrywać farbą w celu zafałszowania, fałszować (13) : Fuco – Fałszuię, fárbię dliá ołzukania. Calep 438b.

farbować co czym (1): Chćá Miedz Srebrem fárbowác/ by ie y nie poználi RejZwierz 112v.

Przen: Zakrywać, tłumaczyć, pozorować, zafałszowywać [co] (11) : RejZwierz 133v; A niektory chytrze ty błędy fárbią WujJudConf 243v; łwoiá Filozofia/ onę prołtá łzczyrość mowy y píłmá Apołtołłkiego/ wylłzpácáć fárbiąc iá pocżęli: [...] bárzo nie opátrnie/ y przeciw łłowu Bożemu.

CzechRozm 20v; *ModrzBaz* 79v; *Oczko* 19; chcąc krzywdę fąrbować/ Któréy niemiał/ ftrzałkiem fye iął ku nam gotować. *ZawJeft* 13; Dla czegóż bym ia zmysłác y pokrywác miálá Słówkem pięknym niecnotę/ y fąrbowác śmiálá? Gdyż chwałę/ kiedy kto zły niepokrywa złości *GosłCast* 47.

farbować czym (4): Ano trudno poštawką/ nieprawdę fąrbowác *RejZwierz* 133v; y to w niektórych obaczono/ iż nie ták cudza omyłká/ czem oni rzecz fwą fąrbuią. ále zazdrość dawa iym do roštyrkow drogę [*non tam errorem alienum, quem praetexere solent, quam aemulationem esse, quae eos ad dissidendum instiget*]. *ModrzBaz* 65; nie ci fą [...] Chriſtyány práwymi/ ktorzy inſzych prześláduiá y morduią/ ábo złego co wyrządziá/ chociaż by łobie nie wiedzic iákie przyczyny morderſtwá fwego y prześládowánia zmysłáli/ y onymi złość fercá fwego krwi niewinney prágnącego fąrbowáli *CzechEp* 20; Tu należą ci wſzyfcy/ ktorzy Niepámiećią Fąrbuią fwe wyſtęпки: przyiáźnią/ niechęćią: Muſem/ głupſtwem zmyſłonym *KlonWor* 80.

*** *Dubium* (1) : z Auguſtyná vkázuie inſze podobieńſtwo y przyſtoſowanie tego wćielenia to ieft/ trzech Pánien iednę fuknią maiących/ ktorą przedſię iednáż tylko obłoczy: Tákże od Piotrá Ianá y Andrzeiá/ ktory fąrbuią Andzejá/ á iż to fąrbowanie ná fámym Andrzeiu zoſtáwa. Czáláż to bayká. *CzechEp* 168.

Synonimy: **a.** barwić; **b.** krasić, zdobić; **e.** fałszować.

Formacje współrdzenne: ofarbować, pofarbować, przyfarbować, sfarbować, ufarbować, zafarbować, zafarbować się; farbić; przyfarbiać się.

Cf **FARBOWANIE, FARBOWANY**